

ملي ډيموکراټيک انستېټيوټ (NDI) په افغانستان کې د کتنې يو ماموريت په لاره اچوي او په ترڅ کې يې په دې هېواد کې د وري مياشتې دې ۱۶ مې نېټې د ولسمشريزو او ولايتي شوراگانو د ټاکنو له لړۍ څخه دمخه، په بهير کې او وروسته شنه ترسره کوي.

د شکايتونو په اړه پرېکړه بنايي د ولسمشريزو ټاکنو دې وروستيو پايلو اعلان وځنډوي

ټاکنو د خپلواک کمېسيون مېرمنو او د رايې اچونې محلونو دې رئيسيانو لاسليکونو په کې شتون نه درلود.

د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون د زونونو په کچه شکايتونه څېړي او د غويي مياشتې له ۱۴ څخه تر ۱۹ مې نېټې پورې يې ورځنۍ علني ناستې تنظيم کړې دي. اړوند کمېسيون خپله لومړنۍ علني ناسته د غويي مياشتې په ۱۰ مه په لاره واچوه ترڅو د باطلو شويو رايو په اړه د ټاکنو د خپلواک کمېسيون د پرېکړو په اړه پر وړاندې ۹ ثبت شويو شکايتونو د درولو په اړه مالومات وکړي.

د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون په ۳۱ ولايتونو کې د رايې اچونې د ۷۴۶ نورو مرکزونو په اړه په څېړنه بوخت دی. پکتیکا هغه ولايت دی چې په کې تر ټولو زيات شمېر د رايې اچونې مرکزونه (۸۹ مرکزونه) تر څېړنې لاندې دي. ۸۴ د رايې اچونې مرکزونه په هرات ولايت کې تر څېړنې لاندې دي، په داسې حال کې چې د ۷۶ مرکزونو په اړه په قندهار ولايت کې څېړنه روانه ده. په لوگر ولايت کې يو مرکز، په کاپيسا ولايت کې دوه مرکزونه او په پنجشېر او کنړ دواړو ولايتونو کې درې مرکزونه تر څېړنې لاندې دي.

دې ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون وياند نادر محسني طلوع نيز ته وويل چې له ۱۰۰۰ څخه زيات شکايتونه په مستقيمه توگه د ټاکنو خپلواک کمېسيون د کارکوونکو په اړه وو.

په غزني ولايت کې د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون ولايتي دفتر د يو شمېر ولسوالانو په د نورو په څېرلو بوخت دی، همدارنگه اړوند کمېسيون د ولسوالۍ په کچه د ټاکنو خپلواک کمېسيون د يوه تن سيمه ايز همغږي کوونکي (DFC) باندې د لگېدلي تور په اړه چې گواکې په ناوړ ولسوالۍ کې يې د رايې اچونې صندوقونه ډک کړي دي، څېړنه کوي. د انډر په ولسوالۍ کې، د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون ولايتي دفتر د رايې اچونې په دريو مرکزونو کې داسې صندوقونه وموندل چې يو له بل څخه له جلا کېدو پرته د رايې پاڼو په بندولو ډک شوي وو.

د باميانو په ولايت کې د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون ولايتي دفتر د ټاکنو د خپلواک کمېسيون هغه دوه تنه چارواکي نقدي کرل کوم چې د ځانگړو ولسمشريزو نوماندو په گټه د تقبلي رايو د کارولو تور ورباندې لگېدلی وو. که څه هم، د ټاکنو د خپلواک کمېسيون اړوندو چارواکو د استيناف غوښتنه کړې ده او پېښې تر څېړنې لاندې دي. د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون، د کهمرد ولسوالۍ د رايې اچونې په يوه مرکز کې د رايې اچونې دوه صندوقونه له هغه وروسته باطل اعلان کړل کله چې وسله والو کسانو چې خلک يې د رايې ورکولو منع کول پر اړوند مرکز باندې بريد وکړ د رايې اچونې په صندوقونو کې يې شاوخوا ۱۲۰۰ رايې ځای پر ځای کړې.

په دايکندي ولايت کې د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون ولايتي دفتر هغه نوماند نقدي جریمه کړ کوم چې هڅه يې کړې ده ترڅو د جعلي رايې پاڼو د وپشلو له لارې چې ورڅخه د سيال نوماند نوم لرې شوی وه، درغلۍ ترسره کړي. اړوند نوماندې په يې د نيول شوې پرېکړې پر وړاندې د استيناف غوښتنه کړې ده.

د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون (IECC) له ۲۰۰۰ څخه زياتو شکايتونو په څېرلو او د غويي مياشتې تر ۱۱ مې نېټې پورې د ټاکنو خپلواک کمېسيون (IEC) ته د خپلو پرېکړو په سپارلو بوخت دی. که څه هم د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون يوه چارواکي وويل چې کېدای شي د اړوندې لړۍ په غځېدو سره، د وري مياشتې د ۱۶ مې نېټې دې ولسمشريزو ټاکنو د وروستيو پايلو په اعلان کې ځنډ رامنځته شي.

د ټاکنو خپلواک کمېسيون دې غويي مياشتې په ۶ مه نېټه د ولسمشريزو ټاکنو لومړنۍ پايلې اعلان کړې چې په کې عبدالله عبدالله ۴۴،۹ سلنه، اشرف غني احمدزي ۳۱،۵ سلنه رايې ترلاسه کړې وې. زلمي رسول د ۱۱،۵ سلنه رايو په ترلاسه کولو سره دريم کس وه چې تر نورو ډېرې رايې يې گټلې وې، په داسې حال کې چې عبدالرب رسول سياف ۷،۱ سلنه رايې خپلې کړې وې.

د ټاکنو خپلواک کمېسيون پلان لري ترڅو د غويي مياشتې په ۲۴ مه نېټه وروستۍ پايلې اعلان کړي، مگر تر هغو پورې چې د ټولو شکايتونو په اړه پرېکړه ونشي، اړوند کمېسيون دا کار نشي کولای. د ټاکنيزو شکايتونو خپلواک کمېسيون له وړاندې د شکايتونو د څېړلو لړۍ له ټاکل شوې مودې (د غويي مياشتې ۱۸ مه) څخه وروسته غځولې ده، او اوس مهال پلان لري ترڅو د غويي مياشتې په ۲۱ مه نېټه خپلې پرېکړې د ټاکنو خپلواک کمېسيون ته وسپاري. د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون چارواکي وويل چې که چېرې اړينه وبلل شي، نو دا کمېسيون کولای شي چې د ټاکنيزو شکايتونو د څېړلو لړۍ د غويي مياشتې تر ۲۸ نېټې پورې وغځوي.

د رايې اچونې او شمېرنې په اړه ۲۱۲۲ شکايتونه ثبت او د ټاکنيزو شکايتونو د خپلواک کمېسيون د ولايتي دفترونو د پرېکړو پر وړاندې د استيناف غوښتنې ۸۰ پېښې شتون لري. په ټوليزه توگه، ۱۲۱ شکايتونه د لومړنيو پايلو په اړه دي. د ټاکنو خپلواک کمېسيون د هرات ولايت د رايې اچونې په ۱۵۰ محلونو کې د ۱۰۰۰۰۰ رايو په گډون، له ۲۳۴۰۰۰ څخه ډېرې رايې د رايې اچونې په ۵۲۵ محلونو کې باطلې اعلان کړې.

د عبدالله لپاره د کمپاين کوونکو لخوا د سپارل شويو ۱۲۱ شکايتونو له ډلې څخه ۱۱۵ شکايتونه د لومړنيو پايلو په اړه دي، په داسې حال کې چې د لومړنيو پايلو پورې اړوند ۴ شکايتونه د اشرف غني احمدزي په استازيتوب ثبت شوي دي. د داوود سلطانوني او محمد شفيق گل آغا شېرزي لپاره د کمپاين کوونکو لخوا يو يو شکايت ثبت شوی دی. ټولو نوماندو د رايې اچونې په ۵۲۵ محلونو کې د باطلو شويو رايو په د لاريزاتو مالوماتو غوښتنه کړې ده. د عبدالله ټيم په ځانگړې توگه په بغلان، هرات او قندوز ولايتونو کې د باطلو شويو رايو په اړه د مالوماتو غوښتنه کړې ده.

د عبدالله عبدالله لپاره د کمپاين کوونکو له ډلې څخه يوه تن وويل "د ټاکنو خپلواک کمېسيون وويل چې د رايې اچونې د ۵۲۵ محلونو رايې يې باطلې کړې دي، خو ښکاره نه ده چې د رايې اچونې دا محلونه چېرته شتون لري. په دې اړه د مالومات په درلودلو سره به موږ پوه شو چې آیا موږ په اړوندو محلونو کې رايې لرلې او که نه." د ټاکنو د خپلواک کمېسيون دې حقوقي څانگې مشر خالد اوريا وويل چې د رايې اچونې د ۵۲۵ محلونو رايې د پوښتنې وړ وې دا ځکه چې په کې د

ولسمشريزو نوماندو خپل د ټاکنيزو سياليو (کمپاين) لگښتونه اعلان کړل

د ټاکنو د خپلواک کمېسيون په ويب پاڼه کې د خپاره شويو مدارکو پر بنسټ، دوه تنو نوماندو هيڅ مالي مرسته نده تر لاسه کړې: رحيم وردک، څوک چې د ټاکنو له ورځې دمخه يې له سيالي څخه لاس پر سر شو او د ټاکنيزو سياليو په بهير کې يې لگښت نږدې ۴ ميلونه افغانۍ اعلان شو؛ او محمد شفيق گل آغا شيرزي چې ۸,۴ ميلونه افغانۍ يې لگولي دي.

لکه څنگه د ټاکنو د خپلواک کمېسيون لخوا د غويي مياشتې په ۶ مه اعلان شويو لومړنيو پايلو جوتنه کړه چې له ولسمشريزو نوماندو څخه هيڅ يوه همو نشو کولای چې ۵۰ سلنه رايې تر لاسه کړي، نو ډېر احتمال شته چې ټاکنې به دويم پړاو ته لاړې شي.

د ټاکنو له خپلواک کمېسيون اړ دي ترڅو د تفتيش او يا بياشمېرنې په پايله کې د لومړنيو پايلو په اړه هر ډول سمون/اصلاحت، په خپل ويب پاڼه کې خپاره کړي. که چېرې له بياشمېرنې وروسته د پايلو فورمه بدلون ومومي، نو د ټاکنو له خپلواک کمېسيون اړ دي ترڅو تصحيح شوې فورمه سره د اصلي فورمې خپره او د بدلون په اړه يې توضيحات ورکړي.

ښاغلي خالد اوريا د ټاکنو د خپلواک کمېسيون د حقوقي څانگې رئيس څرگنده کړه چې - د ۲۳۴,۰۰۰ رايو پاڼو د بې اعتباره کولو پر بنسټ - بياشمېرنه بشپړه شوې ده، او د ټاکنو خپلواک کمېسيون به د پايلو نوې فورمې په خپل ويب پاڼه کې خپرې کړي.

د غويي مياشتې له لومړۍ نېټې څخه را هيسې د ټاکنو خپلواک کمېسيون د تفتيش په اړه هيڅ ډول مالومات نه وو خپاره کړي. تر اړوندې نېټې پورې، د ټاکنو خپلواک کمېسيون د رايې اچوونې د ۱۶۱۰ محلونو ۵۲,۹ سلنه تفتيش بشپړ کړی وه.

لنډ ورسټې مالومات

- د طلوع نيوز د رپوټ پر بنسټ، د ټاکنو خپلواک کمېسيون د ولايتي شوراگانو د ټاکنو په اړه تفتيش په ۱۵ ولايتونو کې بشپړه کړی دی. د ټاکنو خپلواک کمېسيون په پام کې لري چې د ولايتي شوراگانو د ټاکنو لومړنۍ پايلې د غويي د مياشتې په ۲۷مه او وروستۍ پايلې يې د غبرگولي د مياشتې په ۱۷ مه نېټه اعلان کړي.
- د رايې شمېرنې ملي مرکز د ۱۳ ولايتونو د ولايتي شورا د ټاکنو لومړنۍ پايلې بشپړې کړي دي.
- د احتمالي دويم پړاو ټاکنو په صورت کې، محمد شفيق گل آغا شيرزي خپل ملاتړ له عبدالله څخه اعلان کړ. لومړنۍ پايلې دا څرگندوي چې شيرزي ۱,۶ سلنه رايې ترلاسه کړې دي. ښاغلي شيرزي خپل ډيرې رايې د سويلي ولايتونو هلمند، کندهار او ارزگان ولايتونو څخه ترلاسه کړې دي.
- د ټاکنو خپلواک کمېسيون په پام کې لري چې د ټاکنو دويم پړاو د غبرگولې مياشتې په ۲۴ مه نېټه په لاره واچوي، د دې مودې په ترڅ کې به د ټاکنو خپلواک کمېسيون بسيا وخت ولري ترڅو هغه توکي چمتو کړي کوم چې د وري مياشتې په ۹ مه د دې کمېسيون پر مرکزي دفتر باندې د بريد په پايله کې زانمن او له منځه تللي دي.
- د ټاکنو خپلواک کمېسيون په دوبي کې له خپلو اړوندو توکو برابرېونکو څخه غوښتنه کړې ترڅو د ټاکنو د دويم پړاو لپاره رايې پاڼو چاپ پيل کړي.

عبدالله عبداللہ شاوخوا د خپل تر ټولو نږدې سيال اشرف غني احمدزي پرتله دوه برابره مالي لگښت په خپل ټاکنيز کمپاين کې درلود. د ټاکنو د خپلواک کمېسيون په ويب پاڼه کې د خپاره شويو مدارکو پر بنسټ، عبدالله عبداللہ له قانوني حد ۱۰ ميلونه افغانۍ (تقریباً ۱۷۵,۰۰۰ امريکايي ډالرو) څخه ډيرې روپې لگولي دي او نږدې ۱۴ ميلونه افغانۍ مالي مرسته يې تر لاسه کړېده. د اشرف غني احمدزي د ټاکنيزو سياليو مالي لگښت تقريباً ۵,۷ ميلونه افغانۍ اعلان شوی او نږدې ۳ ميلونه افغانۍ مالي مرسته يې ترلاسه کړې ده.

شميره	ولسمشريز نوماند	ټولټال مالي مرسته (افغانۍ)	ټولټال لگښت (افغانۍ)
1	ډاکټر عبدالله عبداللہ	13,984,500	10,023,954
2	محمد داود سلطان زوی	101,000	4,037,569
3	عبدالرحيم وردک	0	399,280
4	عبدالقويم کرزی	1,105,000	8,014,754
5	محمد اشرف غني احمدزی	2,830,200	5,698,842
6	محمد نادر نعيم	2,350,000	5,497,863
7	زلمی رسول	9,840,000	9,840,842
8	انجنیر قطب الدين هلال	11,000,000	6,210,303
9	محمد شفيق گل آغا شيرزی	0	8,402,370
10	پروفیسور عبدالرب رسول سیاف	540,000	5,228,674
11	هدایت امین ارسلان	1,252,350	10,116,260
مجموعه		43,003,050	73,470,711

سرچينه: د ټاکنو د خپلواک کمېسيون ويب پاڼه ۲۰۱۴ مه ۵ مه

د ولسمشريزو او ولايتي شوراگانو نوماندې اړ دي چې د ټاکنيزو سياليو په ټول بهير کې د خپلو د مالي لگښتونو رپوټ د ټاکنو خپلواک کمېسيون ته وسپاري ترڅو د ټاکنو خپلواک کمېسيون دا مالومات په آنلاین توگه خپاره کړي. هغه نوماندې چې د لگښتونه د ټاکل شوي حد څخه يې سرغړونه کړې، کېدای شي د مالي جريمې په گډون له نورو مجازاتو سره مخ شي. که څه هم، د ټاکنيزو سياليو پر مهال، کمېسيون دا څرگنده کړه چې دا به ستونزمنه وي چې دا لگښتونه تعين او وټاکل شي او آن تردې تر چې په مدني ټولنو او عامو خلکو يې غږ وکړ چې که چېرې له ټاکل شوي حد څخه يې ډير لگښت ترسترگو شو، نو په اړه يې د اړوند کمېسيون ته رپوټ ورکړي.